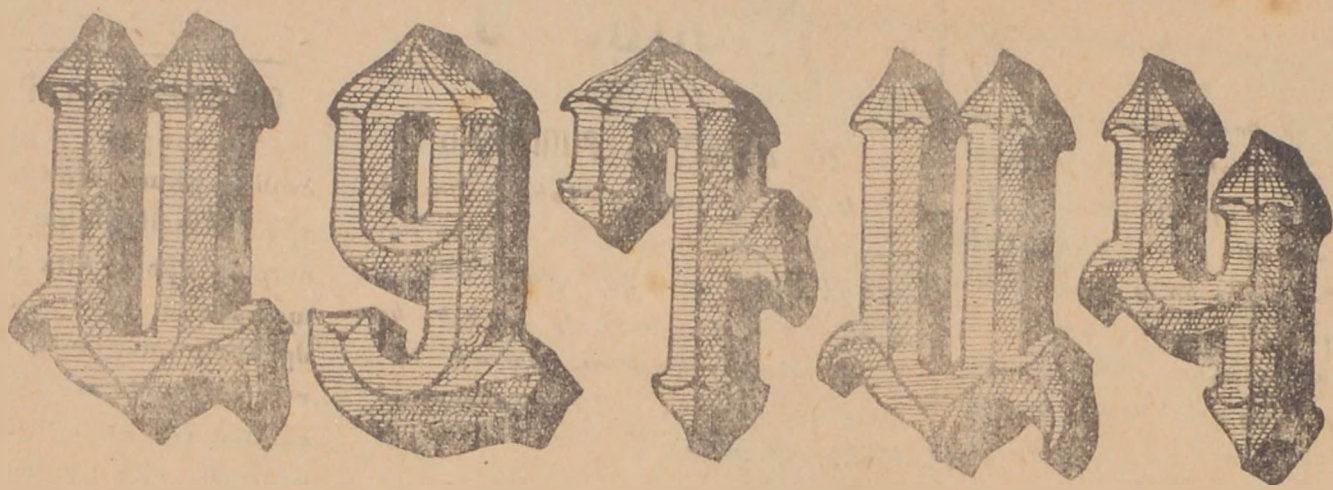

Սրբաբան . 60 րո
Վեցամսեայ 35
Սրբահմ. ցել. 1 օր
Վեցամսեայ 2.50
Երգ եւ Պարսկ. 1 անգլ. ոսկի

Ա. Տարի

Կր իրաւարակութի Չորեքշաբթի եւ Շաբաթ օրերը

Թիւ 17

Խմբագրական

ՃՇՏԵՆՔ ՄԵՐ ԹԻՒՆ

Ամէն անգամ որ խօսք ըլլայ Սիւրիահայութեան թիւին մասին, ըստ հալեցողութեան մօտաւոր կամ հեռուոր թիւեր կը կրուին հոսադարակ։ Ու յաճախ տարբերութիւններ ոչ թէ կ'ըլլան հարկերով կամ հազարով, այլ տասնեակ հազարներով։ Ըստ ո'հանց մեր գաղութին թիւը 100000 է. ուրիշներ 120,000ի կը բալ ծրագնեն, յստ մեր նոյնիսկ 150000ի մասին։ Ասոն յմէ ո'րն է իրականութիւնը. վստահար ոչ որ չի գիտեր։ Կանոնաւոր վիճակագրութիւն չիկալ. կարծիքներ հիմնուած են այսինչ քաղաքի մօտաւոր բնակչութիւնը՝ այնինչ իրական չափեան թիւն գումարելով։ Ազգայն մը հոսագումարը ունի մեր գաղութին այս ցուր։ Ազգայն կ'ան, որ լսնալսածակի չեն իշներ, չեն ալ նկատուիր, այս տարիներու ընթացքին կը փոքն ժողովուրդի մը գոյութեան հիմքը։

Ներկայիս բոլոր ժողովուրդները պիտոն կարեւորութիւն կուտան վիճակագրութեան հարցին, որ անոր գործադրութեան եղանակը անցուցած են մօտաւոր վստահութիւններու կարգը։ Ներկայ քաղաքակիրթ աշխարհը, որակէն բան մ'ալ աւելի քանակին կուտայ մեծ արժէք։ Երբ այսպէս է մեզմէ անհամեմատ աւելի բարգաւաճ ազգերու համար, ինչպէս կենսական է հայութեան համար, այս նշանները։

Սիւրիահայութիւնը իւր մէկ կարեւոր օղակը մեր ժողովուրդին, պիտի գիտնայ իր թիւը. պիտի ճշդէ եկողներն ու գացողները, միտ ձեռքի տակ ունենալու համար մնացողներու քանակը։ Այսօր ճիշէ ոչ մէկը փորձուի ստուշել հին Սիւրիահայութեան թիւը, պարզապէս անելի ժառանգ պիտի գտնուի, և պիտի զարհուրի իրականութեան։ Շատ լուծախ գոյութեան պահպանման մասին խօսելու պահին, պիտի տեսնենք կր բերենք լեհաստանն ու Ռուսաստանը, որոնք բազմաթիւ հայեր են յուժուած ու կորուսած, միայնակ հոս մեր աշխի տակ, պատիկ աշխատանքով մը պիտի տեսնենք մեծ թիւով հայ ընտանիքներ, որ շատ հեռու չէ, կէս դար առաջ եկած հաստատուած են այս երկիրը, և որոնցմէ ոչինչ կը մնայ հայ այսօր։ Քիչ չեն օրինակներ թէ Հալէպի և թէ Պէշկապէի մէջ։

Ազգայնի անցեալ համարով, հրատարակած էինք, մեր Անտիոքի աշխատանքին ուղարկու մէկ յօդուածը, երկու մուցուած և կորսուած հայ գիւղերու մասին՝ Ղուսէյրի յեռներուն մէջ։ Հարկւո ընտանիք կը ներկայացուի, ունի արդէն կորուստի սահմանները անցած են իրականին մէջ ալ իւր շատ աւելի է։ Մենք կը իշենք պատերազմէն առաջ Շաղուպիէ և Ղընիէ գիւղերուն մէջ երեք հարիւր տունէ աւելի հայ բնակչութիւն գոյութիւն ունէր։ Պատերազմը չէր որ պակսեցու, այլ թիւը, ալ արագ ձուլուած, որուն դարկ կուտան շարք մը կրօնաւորներ։ Գիտենք նաև այն պատճառ լայնուսանական պայքարը որ կը տարուի այդ գոյ գիւղերուն մէջ։ Անգամ հայ Լուսաւորչական քահանայն, ատեն է եղած, որ աշատ ուտք չէ ունեցած հոն։ Չարմանալի են մարդիկ, աշխարհի վրայ փրկուելիք ուրիշ ազգ չմնաց կարծես ժամանակ է բուրբ բոլորին — Ձեր խաւնի ու ծուխը ձեզի, մեր ժամը մի գաւ։

Մէջ բերինք այս օրինակը, որովհետև անմիջական կապ ունի մեր նիւթին հետ։ Նոյն աշխատէն կը բոլորն բոլոր շարիքները։ Ձեք գիտցած թիւը և հետևաբար չենք աշխատած պահել զայն։

Անհասարակ Սիւրիոյ բոլոր մարմինները պէտք է օր առաջ լծուին Սիւրիահայութեան մարդահամարը կատարելու գործին։ Անշուշտ Հալէպն ու Պէշկապէն պիտի տնօրինեն պէտք եղածը և ուղղութիւն տան, այսպէս քանի որ տարի վերջ նոր Շաղուպիէներ պիտի ունենանք մեր չորս կողմ։

Պէտք է գիտնանք տարուէ տարի մեր գաղութի պատկերը։ Թուական ճշտումն անմիջապէս կը հետևի, ազգային արժէքներու ճշտումը։ Որքան հաւութիւն ունի օրինակ՝ թրիփօլին, քանի տուն շրջակայ գիւղերու մէջ, ի՞նչ է անոն, որակը, որ դպրոցները կը յաճախեն փոքրիկները, որքան է մեր դարաւոր թշնամիին՝ թիւերին յիշու խօսողներու թիւը, համադր սերունդը ի՞նչ յիշու կը խօսի, կը հետևի՝ ազգային աւանդութիւններուն։ Կամ տեղացի տարրերուն հետ ընտանեկան կապ հաստատողները կարելի է երկարել հարցաւորը։

Դժուար աշխատանքներ չեն ինչ որ կը պահան ուի, կը բաւէ քիչ մը սրտցաւութիւն կարգ սերելու այս լոյսը։ Նախ քան պատրազմը, անգամ Հայ կիտի օրերուն՝ հայկական նախահանգներու հայ առաջնապետները ունեցած են մանրակրկիտ մարդահամար հայ ընտանեկան։ Ներկայի պայմանները շատ աւելի թոյլատու են կազմակերպելու այս գործը։

Ազգային հասած ենք անպիտի տեղ մը, որ անգամ մէկ հայ ընտանիք մեծ արժէք ունի ապագայ հայրենիքին համար։ Ճշտենք Սիւրիահայութեան թիւը, քէթ անփոփոխ պահելու համար զայն։

ՔՐՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

ԿԸ ԾԱՌԱՆԻ

ԹՈՒՐԵՐԸ ՄԵՍ ԿՈՐՈՒՍՏ ՈՒՆԻՆ

(Սեփական քղաքականութիւն)

Մատաւորապէս շարժմը առաջ մեծ թիւով քրտական ուժերու Մերթինի վրայ յարձակ մը և թրքական ուժերուն փոխուստի մատնելիլը լուր առինք։ Այս անգամ կը յարձակուի թրքական կառավարութեան իրարանցման պատճառ եղած է։ Թիւրքիոյ ներսերէն մեր տուած ստոյգ տեղեկութեանց համաձայն կառավարութիւնը նոր ուժեր կեդրոնացնելու մեծ ճիգեր կ'ընէ։ Մերտինի և շրջակայներու քիւրտները շատ զօրեղ կերպով կազմակերպուած պատրաստութիւններ կը տեսնեն նոր յարձակումներու համար։

Պարսկական սահմանէն ալ ջրտական ուժեր սկսած են թիւրքիոյ դէմ շարժումներ ցուցնել։ Մինչեւ անգամ թիւրքական կառավարութիւնը անկարող չ'ըլլայ պատկազ շարժումներ, պարսկական կառավարութեան դիմած է արգելելու համար զանոնք։

Չորան հեռանալը Տէրսի մի մէջ նոր կորներու առիթ տուած է։ Կառավարութիւնը պատճէ իր անցեալ տարուան հետ սպիտակ քաղաքականութեան հետեւի և այդ պատճառով մէկ զօրագունը նոր զինուոր փոխադրած է Տէրսիի շրջանակները։

Այս վերջին ընդհարումը երբեք չ'ընթացքին թիւրք զինուորները մեծ կորուստներ տուած են, քիւրտներէն կորուստ չ'է եղած։

Ներքին Թիւրքիստանի հետ յարաբերութիւն ունեցողները շատ լաւատես կերեւին իրական յաջողութիւններու մասին, և կեզրակացնեն որ այս ամառ մեծ արիւնհեղուցիւններ տեղի պիտի ունենան քիւրտներու և թիւրք զինուորներու միջև։

Թիւրքիստան վրէժնիւրութիւնը անմիջական անընկճելի դարձած է, ունիւր ամէն զնով որոշած են կուրի Մուսուլ 24 Ա. Կ. Թիւրքիստան

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԹԵՄԸ

ԳԱՆՈՒՄԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

Բ

Անցեալ անգամ մենք ցոյց տուինք Քաղաքական Ժողովի անդամները՝ համաձայն Ազգային Մանկանազարութեան և մնայ տեսական մարդիկ մէջ հանած որոշումները, այսինքն, մշակած ծրագրին իրականացնելու հարցը։

Յետապահութեան մէջ չընկնելու համար, յայտնենք, որ մենք չատ սպասելիքներ չունենք քչ Քաղաքական և ոչ էլ Քաղաքական Ժողովները։ Եթէ խոշոր պատաներ կառուցանելու ետեւից ընկնենք, դժուար թէ կարողանանք մի համաձայն խնդիր հիմն դնել։

Քաղաքական Ժողովի գործունէութեան առաջին քայլը, բնական, պէտք է նկատել նախ ներկայացուած ֆրանսուական և արաբական կառավարութեան, պատշաճ և վայելուչ ձևով մեծանք շուք կրտայ և պատկառութիւն կը ներշնչի այդ, եթէ արուր կաթողիկոսի կողմից։

Քաղաքական Ժողովը ներկայացնելու է իրականութիւնների կողմից ընդունելու մեծ նշանակութիւն ունի։ Եթեք մօտան չպէտք է արուր, որ Սիւրիոյ մէջ Ազգային Մանկանազարութիւնն իր ոյժի մէջ է, քանի որ թիւրքիոյ օրէնքները գործող օրէնքներն են, դատուած պատեղը։ Իրականութեան տեսակետից ոչ մէկ արգելք կալ մեր բոլոր ազգային հաստատութեանց նկատմամբ, ստեղծուած բոլոր մեր սահմանադրութեան։ Ուստի, խօսք չի կարող լինել այն մասին, թէ կառավարութիւնները Քաղաքական Ժողովը կը հաստատութէ ոչ միայն կարող է լինել միայն մեր արած քայլերի օրինակներ։ Թաղաքական Ժողովը կառավարութեանց ներկայացուցիչներ կը հարկուի։ Այդ անխուսափելի է։ Դիւքի, չանի, հազար ու մի յայտնի ու անյայտ գործերի խնդիր է։ Պիտի արձամարել այդ բոլոր, սակայն առանց աչքաթող անելու այն թարգմանքը, որ նրանք կը հանեն։ Երբորք հարցը, որ անբաժնելի է։ Կամքը մարտի յարուցանել, Գաւառական և Քաղաքական Ժողովների ժողովրդականացումն է։ Ազգային

ակտիւ գործունէութեան հիմը նոր է դրում Լիբանանի թեմի մէջ։ Ժողովուրդը բուն պայքարներ մղեց և ընտրեց Գաւառական ու Քաղաքական լիւր (Լիւր, Ժողովուրդն իրականութեան զանաթիւր, որ իր ընտրած մարմինների գործունէութեան մասին իրեն իրապեկ պահելու Ժողովուրդական զանաթաւները այս կամ այն կերպով հանդէպ, այս կամ այն բողոքական վերաբերմամբ կարող են դրական կամ բացասական դիրք ունենալ։ Օրինակներով կ'ընեն սահմաններում։ Մամուլի իր հերթին արձագանք կը տայ և կը մշակի հասարակական կարծիքը մեր կեանքին վերաբերող հարցերի նկատմամբ։

Եթէ չիւսկան պարսպներով Գաւառական ու Քաղաքական շրջակայները, Ժողովուրդը անխաղճեկ անց ու դարձրին, անտարբերութեան կը մասնաւոր և չի հետաքրքրուի ազգային հաստատութիւններով։ Ինչ խօսք, որ այդ անտարբերութիւնն անխուսափելի օրէնք կ'անգղադառնայ Գ-ի և Բ-ի գործունէութեան վրայ և իր հերթին ուժաւոր կանի որոշում։

Լաւ կը լինէր, եթէ Ք-ն Ժողովը իր կատարած գործի մասին մամուլին պարբերաբար, մասնակի տեղեկութիւններ տարուց քաջի, ամիսը մէկ անգամ, հալիք զեկը ցուցներով հասարակ գործիքներէ միջոցով վնաս չուէր, թող լինին այդ զեկուցումներն հասարակ ու համեմատ Այդպիսով Ժողովուրդն աւելի կը հետաքրքրուի ազգային հաստատութիւններով։ Դժուար ոյժ կը ստանան մեր Գաւառական ու Քաղաքական Ժողովները։

Քաջի այդ, Գաւառականի նիւտերը անպայման դուրաց պիտի տեսնեն, որ հետաքրքրութիւն առնանքն հասարակութեան մէջ։ Դատարարական նշանակութիւն ունի այդ ձևի հասարակական գործունէութիւնը։ Ստանակներէն քան քաջ ելու չէ։ Վերջապէս օրէնք կալ այս երկրի մէջ, իշխանութիւն կալ կարգ պահող և անպիտաններն տեղ ցոյց տուող։

Մեր թուած երեք կէտերը՝ ա) Քաղաքական Ժողովի իրաւասութեան ամրացումը մասնական և առաքական կառավարութեանց մօտ, բ) խոշորագու յարուցող տարրերի կողմացումը և գ) Գաւառական ու Քաղաքական Ժողովուրդականացումը կ'ամրացնեն այդ մարմինների դիրքը իրականութեան և քաղաքական տեսակետներէն։ Այդպիսով, մէկ կողմից մեր ազգային հաստատութիւնների գոյութեան և գործունէութեան յետարան կը դառնան օրէնքը, միւս կողմից՝ Ժողովուրդը։ Եթէ առաջիկայ քայլերը յաջողուի իրագործել, ամենայն վստահութեամբ կարող ենք տեսնել, որ միւս բոլոր հարցերի՝ նոյնիսկ քան իրական և ծանրանշու, օգտուկար ընթացքի մէջ կը գտնուի ինքնաբերաբար և դիւրութեամբ։

Ա. ԱՐՇԱԿՈՒԼԻ

ԱՊՐԻԼ 24Ը ՀԱՆԷՊԻ ՄԵՋ

Ապրիլ 24-ը մեզի համար պիտի մնայ միշտ նուիրում և բանապետութեան դէմ թուքի և անարգանքի թիկադրական օրը։

Այս օրը հայ Ժողովուրդը պիտի սպայ, — առնական արիւթ թեմը իր նահատակուած սուրբերը, որոնք իրենց նուիրագործումը ստացած չլուրան կրօնագիտութեան դաստգրութեան և որոշողներու արձանագրութեան։ Անկեկ պիտի ըլլայ այս օրը Քաղաքական Ժողովների ամբապնդման տարմնից չեղող մարմնաւորութեան իսկալին ու անկէ վերջ, փութաւնութեան օրը ստեղծագործող մաներու։

Ազգ. վարժարանի նախաձեռնութեամբ

Արտօնատէր՝
ՅՕԻԹ. Ա. ԿՕՆԵԱԼԵԱՆ